

III. 97 Co je hodno zkoumání, je samotná mysl.

VASIŠTHA pokračoval: Světlo Vědomí zastíněné pevným přesvědčením o existenci myslí, to je právě mysl. Mysl se vtělí do rozmanitých bytostí, lidí, bohů, démonů, polobohů a nebešťanů. Pak se rozvine do dalších forem a vytvoří například vesnice a města. Má nějaký smysl zkoumat tyto vnější jevy? To, co je opravdu hodno zkoumání, je samotná mysl. Neboť pokud pomocí *vičáry*, neboli dotazování se po Pravdě, odhalíme podstatu myslí, pak zjistíme, že všechny stvořené objekty i všechny jevy jsou jen výtvořiny myslí. Jediné, co zůstává myslí nestvořeno, je neomezené Vědomí. Je-li mysl důkladně zkoumána, rozpustí se do své podstaty a je tu nejvyšší klid a osvobození. Pak už není dalšího zrození, neboť jako to, co se rodí a umírá, se projevuje právě mysl.

RÁMA se znovu zeptal: Pane, pověz mi prosím, jak se to vše objevilo v čirém neomezeném Vědomí? Jak mohla vzniknout mysl, která je patrně směsicí skutečného a neskutečného?

VASIŠTHA pravil: Ó Rámo, prostor má tři úrovně. Nejprve je tu neomezený prostor nerozděleného Vědomí, pak omezený prostor rozděleného Vědomí a nakonec fyzický prostor, v němž existuje hmotný svět. Nekonečný prostor nerozděleného Vědomí neboli *čit ákáša* existuje ve všem, uvnitř i vně, jakožto čirý svědek toho, co je skutečné, i toho, co se zjevuje. Omezený prostor rozděleného vědomí neboli *čitta-ákáša* vytváří dělení času, prostupuje všemi bytostmi a zajímá se o blaho všech bytostí. Ve fyzickém prostoru, jenž se nazývá *bhúta ákáša*, se nacházejí všechny další základní prvky, tedy vzduch, oheň, voda a země. Druhé dva typy prostoru nejsou odděleny od neomezeného prostoru nerozděleného Vědomí a samy o sobě neexistují. Dělení prostoru Vědomí na tři typy se užívá jen tehdy, pokud slouží k poučení nevědomých lidí. Osvícený ví, že existuje pouze jediná Skutečnost, jíž je neomezené Vědomí.

Rámo, pokud ve Vědomí vznikne myšlenka „jsem schopný rozumového uvažování“, anebo „jsem netečný a vnímání neschopný“, jde o mysl. A z takové mylné myšlenky se pak zdánlivě vytvoří další fyzické i psychické prvky.